

Elina Kouki

Miksi äidinkielen ylioppilaskoetta täytyy uudistaa?

Äidinkielen ylioppilaskoe on ylittänyt viime vuosina tämän tästä uutiskynnyksen. Viimeisin kohu alkoi kesällä 2011, kun Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa (HO 2011, 33) esitettiin äidinkielen kokeen uudistamista. Hallitusohjelmaan ja valtioneuvoston hyväksymään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan (Kesu 2012, 36) vedoten opetusministeri Jukka Gustafsson tiedotti vuoden 2012 alussa, että äidinkielen kokeen uudistustyö on aloitettava heti ja uuden kokeen oltava käytössä vuonna 2015. Aikataulun kiireellisyyden takia ajankohtaa kuitenkin siirrettiin vuodella. (Gustafsson 20.4.2012.)

Koska äidinkielen ylioppilaskoe on vastikään uudistettu (v. 2007), hallitusohjelmaan kirjattu uudistusvaatimus herätti hämmennystä. Mikä äidinkielen ylioppilaskokeessa on niin pielessä, että Suomen hallitus ja opetusministeriö ovat ottaneet sen uudistamisen asialistalleen? Kysymystä eivät voi ohittaa kirjallisuudentutkijatkaan, koska nykyisessä äidinkielen ylioppilaskokeessa kaunokirjallisten tekstien analyysitaidot ovat keskeisiä.

Ristiriitaisia näkemyksiä uudistuksen tarpeellisuudesta

Äidinkielen ylioppilaskokeen uudistusvaatimukset tulivat täydellisenä yllätyksenä YTL:n äidinkielen jaokselle (ÄOL 22.2.2012a; ÄOL 22.2.2012b). Ehkä uudistusta oli valmisteltu hiljaisuudessa siksi, että YTL ja siihen kytköksissä olevat tahot ovat johdonmukaisesti tyrmänneet kaiken kritiikin ja vakuuttaneet, että nykyinen koe on kaikin puolin onnistunut (Koskela 13.2.2012). Samaan rintamaan asettui ÄOL, joka keväällä 2012 näyttävästi tyrmäsi uudistusvaatimukset mediassa avoimella kirjeellään opetusministerille (ÄOL 22.2.2012b). Lisäksi ÄOL esitti jäsenistöilleen sähköpostitse vetoamuksen vastustaa julkisuudessa mielipidekirjoituksin ja kommentein kaikkia opetusministeriön esittämiä uudistushankkeita (ÄOL 22.2.2012a). Niihin suhtauduttiinkin yllättävän kärjekkäästi (Koskela 13.2.2012; Kiiskinen & Virkkunen 6.3.2012; ÄOL 4.5.2012).

ÄOL:n verkkosivuille ilmaantunut *Äidinkielen opettajain liiton tavoiteohjelma 2012–2013* oli myös sisällöltään jyrkän kielteinen:

Äidinkielen opettajain liitto katsoo, että ylioppilastutkintoa ei tule uudistaa ennen lukion opetussuunnitelmauudistuksen hyväksymistä. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan kirjattua ylioppilaskirjoitusten äidinkielen toisen kokeen uudistusta ei voi toteuttaa Kesuun kirjattun aikataulun eikä sisällön mukaan. (TO 2012–2013a.)

Kokeesta ei tavoiteohjelman mukaan voi kehittää ”yleissivistystä sekä tiedon käsittelyä ja pätevyyden arvioinnin taitoja mittaava koetta”, koska ”se on jo nyt koko ylioppilastutkinnon tehtävä” (mt.). Huomattavaa on, että vuotta aiemmin, keväällä 2011, ÄOL oli suhtautunut myönteisesti lukion kehittämistä pohtineen työryhmän raporttiin esittäessään, että ylioppilaskoetta piti kehittää ”käsi kädessä opetussuunnitelman kanssa” (ÄOL 13.2.2011). Lisäksi liitto korosti kokeen luonnetta yleissivistystä mittaavana kokeena kannattaessaan työryhmän esitystä siitä, että äidinkielen esseekokeen pitää mitata laajojen asiakokonaisuuksien hallintaa ja ”tehtävät voisivat laajentua myös niiden oppiaineiden alueelle, joilla ei ole omaa ylioppilaskoetta” (mt).

Samassa lausunnossa ÄOL lisäksi totesi: ”On tärkeää säilyttää äidinkielen kaksi kaikille pakollista koetta, koska ne mittaavat eri sisältöjä ja taitoja.” (ÄOL 13.2.2011.) Ero kahden kokeen välillä ei välttämättä ole aina selvä. Esimerkiksi kevään 2012 tekstitaidon kokeessa tehtävänä oli kirjoittaa *vastausteksti* Maria Jotunin novellin romanttisista ja realistisista piirteistä ja esseekokeessa *essee* otsikolla ”Realismia ja fantasiaa Jyrki Vainosen novellissa Pullo”. Tehtävänantojen samankaltaisuuden takia tekstitaidon kokeen ja esseekokeen ero näyttäytyy keinotekoisena.

Kokeen arviointi on myös osoittautunut ongelmalliseksi, samoin tekstitaidon kokeen tehtävänannoissa käytetyt tieteelliset käsitteet (Kouki 2009a). Itse asiassa jo vuonna 2006 tekstitaidon mallikoe sai asiantuntijoilta murskaavan arvostelun: käsitteet olivat sekaisin, journalismin tuntemus puutteellista, tehtävät huonosti muotoiltuja, mallivastaukset omituisia ja asenteellisia. Opettajienkaan mielestä koe ei vastannut opetussuunnitelmaa. (Miettunen 19.3.2006.) Poikien ylioppilaskoetulokset eivät myöskään ole parantuneet uuden tekstitaidon kokeen ansiosta vaan itse asiassa huonontuneet, vaikka alun perin uskottiin tekstitaidon kokeen koetyypin suosivan nimenomaan poikia (Leino 2006, 591; Ylioppilastutkinto 2007, 19, 20). Vuoden 2007 äidinkielen kokeen uudistus ei ole täyttänyt niitä odotuksia, joita sille asetettiin (Romppainen & Karjalainen 2010, 11).

Koska nykyisen kokeen ongelmat ovat olleet tiedossa jo pitkään, oli hämmentävää, että ÄOL hyökkäsi julkistamassaan tavoiteohjelmassa niin näyttävästi hallituksen esittämää äidinkielen ylioppilaskokeen uudistushanketta vastaan (TO 2012–2013a). Myöhemmin kulisseissa kuitenkin tapahtui jotain, koska ÄOL:n verkkosivuille ilmestyi vaivihkaa ja täysin yllättäen tavoiteohjelman ”päivitetty” versio. Siitä on kokonaan poistettu uudistusta vastustava kohta (TO 2012–2013b). Kaikesta päätellen ÄOL ottaa haasteen vastaan ja osallistuu rakentavasti äidinkielen ylioppilaskokeen uudistustyöhön. Liitolla onkin nyt ainutlaatuinen tilaisuus nostaa esiin ne epäkohdat, jotka jäsenistöä vuoden 2007 koeuudistuksessa ovat eniten puhuttaneet: kokeen arviointi ja ongelmalliset käsitteet tekstitaidon kokeen tehtävänannoissa.

Nykyisen kokeen pistelaskusysteemi ei erottele tarpeeksi

Äidinkielen ylioppilaskokeen uudistusvaatimus on syntynyt tarpeesta uudistaa kokeen arviointia siten, että se olisi yhtenäistä ja kelpaisi myös perusteeksi korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa (Kesu 2012, 36; Gustafsson 20.4.2012). Hanke on perusteltu, koska nykyinen äidinkielen ylioppilaskokeen pisteytysysteemi on epäonnistunut.

Äidinkielen ylioppilaskokeen pistelaskutapaa muutettiin radikaalisti vuonna 2007: kun aiemmin kahdesta äidinkielen ylioppilaskokeesta, *aineistoaineesta* ja *otsikkoaineesta*, vain parempi suoritus otettiin huomioon, nykyisessä kokeessa arvosanaan vaikuttavat molemmat kokeet eli *tekstitaidon koe* ja *esseekoe*. Ennen molemmat äidinkielen kokeet arvioitiin kouluarvosanoja 4–10 vastaavilla pistemäärillä 40–99 pistettä, nyt kokeesta voi saada yhteensä 114 pistettä: 60 pistettä esseekokeesta ja 54 pistettä tekstitaidon kokeesta (ÄKM, 16). Esseekokeen pistemäärät on esitetty YTL:n antamissa ohjeissa kouluarvosanoin: 0 = 4, 5 = 4½, 10 = 5, 15 = 5½, 20=6, 25=6½, 30=7, 35= 7½ jne. (ÄKM, 10). Tekstitaidon kokeessa yksi vastusteksti arvioidaan pistein 0 – 6 (ÄKM, 4), eli pisteitä vastaaviksi kouluarvosanoiksi voi olettaa seuraavat: 0 p. = 4, 1 p. = 5, 2 p.= 6, 3 p. = 7, 4 p. = 8, 5 p.= 9, 6 p.= 10. Ylioppilaskokeen pakollisesta kolmesta vastauksesta voi saada maksimissaan 18 pistettä, mikä kolmella kerrottuna antaa tekstitaidon kokeen maksimipistemääräksi 54 pistettä

Opettajan suorittama äidinkielen ylioppilaskokeen arviointi on edelleen absoluuttista kuten vanhassakin kokeessa; sekä tekstitaidon koetta että esseekoetta varten on olemassa tarkat kuvaukset siitä, minkälaisia pisteitä suorituksille voi antaa. Lopullista arvosanaa annettaessa arviointi kuitenkin muuttuu YTL:ssa suhteelliseksi, mikä tarkoittaa sitä, että joka vuosi tulos on samannäköinen riippumatta siitä, minkälaiset pisteet ja taidot tulosten takana ovat (Leino 2006, 590). Koska nykyisessä kokeessa Gaussin käyrän takia lopullinen arvosana ei vastaa kokelaan todellisia taitoja, kokeen arvosanat herättävät usein hämmästyä – jopa itse kokelaissa. Äidinkielen kokeen tuloksia onkin luonnehdittu epäluotettaviksi ja ”kummallisiksi” (Romppainen & Karjalainen 2010, 11).

Laudaturin pisteraja on pysytellyt viime vuodet 86–87 pisteessä, mikä paljastaa sen, että muihinkin arvosanoihin riittävät todella niukat pistemäärät. Syksyllä 2009 laudaturin sai jo pistemäärällä 85, mikä tarkoittaa esimerkiksi 5+5+5 pistettä eli eximian pistemääriä vastaavat pisteet tekstitaidon kokeesta ja 40 pistettä (= kouluarvosana 8) eli magna cum laude approbaturin pistemäärä esseestä. Tämä osoittaa, että pisteiden yhteenlaskun ansiosta kokelas saa paremman loppuarvosanan kuin mitä erillis-suoritukset edellyttävät. Saman laudatur-arvosanan saa myös täydet 114 pistettä saanut parhaiten menestynyt oppilas. Kouluarvosanoihin verrattaessa tuo 29 pisteen ero tarkoittaa melkein kolmen arvosanan eroa esseekokeen arvioinnissa, mikä on jo huima ero kokelaiden taidoissa. Parhaita pisteitä saaneille oppilaille pisteytysysteemi ei ole

oikeudenmukainen, koska heitä ei palkita osaamisestaan.

Koska syitä alhaisiin pistemääriin on ihmetelty, asiaa on perusteltu oppilaiden heikentyneillä kirjoitustaidoilla ja jopa opettajien taipumuksella arvostella liian ankaraasti oppilaitaan. Arvioinnin surkeaa tilaa on selitetty lisäksi sillä, etteivät kaikki voi osata kaikkea ja siksi kaikki eivät myöskään saa hyviä pisteitä. Tosiasia kuitenkin on, että nykyisessä arviointisysteemissä nimenomaan hyvät ja lahjakkaat oppilaat kärsivät. Syitä arvioinnin ongelmiin kannattaa siis etsiä muualtakin kuin pelkästään oppilaista ja opettajista.

Tehtävänantojen teoreettiset käsitteet ongelman ydin?

Syy kokelaiden alhaisiin pistemääriin on usein tehtävänantojen epämääräisyydessä, mikä johtuu niissä käytetyistä tieteellisistä käsitteistä. Oppiaineen monitieteisyydestä johtuva käsitteiden ja käsitejärjestelmien runsaus on ongelman ydin (Kouki 2009a), koska nykyisen opetussuunnitelman voi tulkita edellyttävän oppilailta minkä tahansa tieteellisen käsitteen hallitsemista: ”Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija syventää tietoaan kielestä, kirjallisuudesta ja viestinnästä ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä” (LOPS 2003, 32). Myös oppikirjojen epäyhtenäisyys opettavien käsitteiden valinnan, määrän ja määritelmien suhteen sekä puutteet tieteellisten käsitteiden opettamisessa vaikuttavat siihen, miten hyvin ylioppilaskokeen tehtävänannossa käytetty käsite hallitaan (Kouki 2009a). On selvää, että jos äidinkielen ylioppilaskoe edellyttää monen eri tieteenalan vanhojen ja jatkuvasti uudistuvien teorioiden ja terminologian hallitsemista, se ei mittaa enää yleissivistystä.

Jo ensimmäisen tekstitaidon kokeen *kertoja*-käsite aloitti vilkkaan keskustelun käsitteiden määrittämisestä ja tarpeellisuudesta. *Kertoja*-käsitteen lisäksi vaikeiksi on koettu sellaiset tekstitaidon ylioppilaskokeiden tehtävänannoissa käytetyt käsitteet kuin *runon rakenne* (kevät 2008), *retoriset keinot* (kevät 2008), *tekstuaaliset tehokeinot* (kevät 2008), *näyttämöohjeet* (kevät 2009), *argumentaation keinot* (kevät 2010), *moniäänisyys* (kevät 2010) sekä *tekstin rakenteen ja kielen piirteet* (kevät 2011). Valtakunnallisissa preliminäärikokeiden tehtävänannoissa esiintyneet käsitteet *kerronta* (2008; ks. Kouki 2011, 367–370), *konteksti* (2008), *aikasuhteet* (2009; ks. Kouki 2009b), *retoriikka* (2009), *motiivi* (2009), *runon kuvallisuus* (2010) ja *tyyli* (2010, 2012) ovat myös osoittautuneet hankaliksi.

Useat tähänastiset tekstitaidon ylioppilaskokeen tehtävänannoissa käytetyt käsitteet ovat ohjanneet tarkastelemaan tekstin muotoa tai rakennetta, jolloin vastausteksteistä on tullut teksteinä käsittämättömiä, koska niissä unohtetaan tekstin tulkinta. Leena Kirstinän (2011, 57) mukaan ”tulkintaa kohtaan tunnettu häveliäisyys” pitää äidinkielen ylioppilaskokeesta karsia, koska ”muodon vaikutusta” eli ”formaalisten piirteiden analyysia” on useimmiten vaikea perustella ilman tulkintaa. Samaa painottavat Vesa

Haapala ja Katja Seutu (2011, 20–21), jotka ovat tarkastelleet runoanalyysin käsitteiden opetusta lukion oppikirjoissa: ”[T]odellinen haaste vielä yliopistotasollakin on se, miten saada opiskelijat oivaltamaan, että erilaisia analyysivälineitä [--] opetetaan siksi, että runoon pystyttäisiin tulkinnassa tarttumaan kokonaisuutena.”

Myös ylioppilastutkintolautakunta painottaa arviointiohjeissaan, että havainnot tekstien kielestä ja rakenteesta eivät saa jäädä irrallisiksi, vaan ne on kytkettävä tekstin merkitykseen (ÄKM, 4). Lisäksi nykyinen lukion opetussuunnitelma korostaa, että tekstejä ”eritellään ja tulkitaan tulkinnan kannalta perusteltua käsitteistöä käyttäen” (LOPS 2003, 34). Kouluopetuksessa tekstin sisällöstä puhuttaessa viitataankin perinteisesti siihen, mitä kerrotaan, ja muodosta puhuttaessa siihen, miten kerrotaan (vrt. Phelan 2007, 5–7). Esimerkiksi kansainvälisissä Pisa-tutkimuksissa lukutaidon tasoa mitataan arvioimalla oppilaiden kykyä ymmärtää tekstin sisältöä (= ”reflecting on and evaluating the content of a text”) ja tekstin muotoa (= ”reflecting on and evaluating the form of a text”) (Kirsch & al. 2002, 30, 32–33).

Kouluopetuksessa käsitteet, jotka ovat tulkintaa rakentavia *relaatioita* eli edellyttävät sekä sisällön että muodon ykseyden oivaltamista, mahdollistavat mielekkään tekstianalyysin (Kouki 2011). *Relaatio* on tässä yhteydessä pedagoginen käsite, jonka taustalla on Pertti Karkaman (1991, 114–115) esittämä ajatus *motiivista* kaunokirjallisen teoksen perusyksikkönä: *motiivi* on käsitteenä luonteeltaan relaatio, koska siinä yhtyvät muoto ja eri merkitystasot. Jos kouluopetuksessa käytetään pelkästään muodon analyysin käsitteitä, jäävät sisällölliset kysymykset syrjään. Näin vältetään käsittelemästä kaunokirjallisuuden esille nostamia keskeisiä eettisiä ja moraalisia kysymyksiä. Käsitteiden opettaminen relaatioina on pedagogisesti perusteltua, koska se ohjaa oppilaat tarkastelemaan tekstin sisältöä ja muotoa toisiinsa ja tulkintaan kiinteästi vaikuttavina elementteinä.

Tärkeitä näkökohtia ylioppilaskokeen uudistuksessa

Hallitusohjelmaan kirjattu vaatimus äidinkielen ylioppilaskokeen uudistamisesta ei ole ”poliittinen”, vaikka niin on esitetty (ks. esim. Harmanen & Sinko 2012), vaan koulutuspoliittinen, perusteltu ja tarpeellinen pedagoginen hanke.

Nykyisen äidinkielen ylioppilaskokeen ongelmat liittyvät kiinteästi myös kysymykseen oppiaineen tuntimäärästä. Aika ei yksinkertaisesti riitä kaiken opetussuunnitelmassa esitetyn opettamiseen (Kirstinä 2011, 57). Esimerkiksi kirjallisuusanalyysi pitää opettaa yhden kurssin aikana (LOPS 2003, 34–35), joka koostuu noin 16–18 oppitunnista (oppitunnin kesto 75 min.). Miten kukaan voi kuvitella, että tuossa ajassa paneuduttaisiin eri tekstilajeihin, luettaisiin kirjallisuutta, tutustuttaisiin kaikkiin mahdollisiin kirjallisuusteorioihin, opeteltaisiin niiden käsitteistöt ja kirjoitettaisiin oikeaoppisesti proosa-, draama- ja runoanalyysit?

On myös keskusteltava perusteellisesti siitä, mitä olisivat ne tieteelliset käsitteet, joita kouluopetuksessa on mielekästä käyttää. Asia ei ole yhdentekevä, koska eri teoria-suuntausten käsitejärjestelmät nostavat teksteistä esiin eri asioita ja vaikuttavat siten välillisesti oppilaiden maailmankatsomuksen rakentumiseen.

Sisällöltään, tavoitteiltaan ja arvioinniltaan harkitun äidinkielen ylioppilaskokeen kehittämiseen tarvitaan paitsi opettajien myös kielen-, median- ja kirjallisuudentutkijoiden asiantuntemusta ja ideointia. Kokeen uudistaminen ei voi olla vaikuttamatta koulujen opetussuunnitelmiin ja opettajankoulutuslaitosten sekä yliopistojen eri oppiaineiden oppisisältöihin ja opiskelija-ainekseen. Siksi kysymystä siitä, minkälainen uusi äidinkielen ylioppilaskoe on vuonna 2016, ei voida ohittaa – yliopistoissakaan.

Lähteet

- GUSTAFSSON, JUKKA 20.4.2012: Ylioppilastutkinnon uudistaminen. Kolumni. *Opettaja* 16/2012, 10.
- HAAPALA, VESA & KATJA SEUTU 2011: Runouden opetuksen käsitteistä ja metodeista. Teoksessa *Kirjallisuus liikkeessä. Lajeja, käsitteitä, teorioita*. Toim. Satu Kiiskinen & Päivi Koivisto. ÄOL:n vuosikirja. Helsinki: ÄOL, 9–23.
- HARMANEN, MINNA & PIRJO SINKO 2012: Äidinkielen yo-kokeen kehittäminen. Esitelmä Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen foorumissa 2.8.2012.
- HO 2011: Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011. Valtioneuvoston kanslia. <<http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/fi.jsp>> (10.8.2012)
- KARKAMA, PERTTI 1991: *Teos tekijäänsä kiittää. Kirjallisuuden teoriaa*. Helsinki: SKS.
- KESU 2012: *Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma*. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2012/Kehittamissuunnitelma.html>> (10.8.2012)
- KIISKINEN, SATU, MAARIT NOPSANEN & JOHANNA VIRKKUNEN 6.3.2012: Opetus- ja kulttuuriministeriö ei tiedä, mitä äidinkielenkokeessa tulisi kehittää. *Helsingin Sanomat*.
- KIRSCH, IRWIN, JOHN DE JONG, DOMINIQUE LAFONTAINE, JOY MCQUEEN, JULIETTE MENDELOVITS & CHRISTIAN MONSEUR 2002: *Reading for Change. Performance and engagement across countries. Results from PISA 2000*. Paris: OECD. <<http://www.pisa.oecd.org/dataoecd/43/54/33690904.pdf>> (10.8.2012)
- KIRSTINÄ, LEENA 2011: Analysoi ja tulkitse – klassikkotehtävä. Teoksessa *Kirjallisuus liikkeessä. Lajeja, käsitteitä, teorioita*. Toim. Satu Kiiskinen & Päivi Koivisto. ÄOL:n vuosikirja. Helsinki: ÄOL, 49–58.
- KOSKELA, LASSE 13.2.2012: Pientä rajaa, opetus- ja kulttuuriministeriö! *Kotus-blogi*. <<http://www.kotus.fi/>> (10.8.2012)
- KOUKI, ELINA 2009a: ”Käsitteitä tarpeen mukaan”. *Kirjallisuustieteelliset käsitteet lukion kirjallisuudenopetuksessa*. Väitöskirja. Sarja – Ser. C Osa – Tom. 293. Scripta

- Lingua Fennica Edita. Annales Universitatis Turkuensis. Turku: Turun yliopisto. <<https://oa.doria.fi/handle/10024/52490>> (10.8.2012)
- KOUKI, ELINA 2009b: *Oppikirjat kirjallisuustieteellisen aika-käsitteen opettajana*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto: Kasvatustieteen laitos.
- KOUKI, ELINA 2011: Kiistaa käsitteistä – syntykö sopimus? *Virittäjä* 3/2011, 363–377.
- LEINO, PENTTI 2006: Äidinkielen koe ja tekstitaidot. *Virittäjä* 4/2006, 590–598.
- LOPS 2003: *Lukion opetussuunnitelman perusteet*. Helsinki: Opetushallitus.
- MIETTUNEN, SARI 19.3.2006: Kovan onnen koeuudistus. *Turun Sanomat*.
- PHELAN, JAMES 2007: *Experiencing Fiction: Judgements, Progressions and the Rhetorical Theory of Narrative*. Columbus: Ohio State UP.
- ROMPPAINEN, JANNE & TUOMAS J.J. KARJALAINEN 2010: Eikö tekstitaitoja taideta? *Opettaja* 3/2010, 11.
- TO 2012–2013a: Äidinkielen opettajain liiton tavoiteohjelma 2012–2013. 1. versio. <<http://forum.aidinkielenopettajainliitto.fi/documents/Tavoiteohjelma2012-2013.pdf>> (10.8.2012)
- TO 2012–2013b: Äidinkielen opettajain liiton tavoiteohjelma 2012–2013. 2. Päivitetty versio 6.3.2012. <http://www.aidinkielenopettajainliitto.fi/fn/aol_ry/liiton_tavoiteohjelma/> (10.8.2012)
- YLIOPPILASTUTKINTO 2007: *Ylioppilastutkintolautakunnan raportti kevään 2007 ylioppilastutkinnosta*. Helsinki: YTL.
- ÄKM: Äidinkielen kokeen määräykset 8.12.2006. Helsinki: YTL.
- ÄOL 13.2.2012: Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön lukiokoulutuksen kehittämistä pohtineen työryhmän loppuraportista. <http://www.aidinkielenopettajainliitto.fi/fn/ajankohtaista/lausunnot_ja_kannanotot/lukiokoulutuksen_kehittaminen_13.2.2011/> (10.8.2012)
- ÄOL 22.2.2012A: Äidinkielen ylioppilaskokeen uudistamisesta. ÄOL:n jäsenkirje.
- ÄOL 22.2.2012B: ÄOL:n avoin kirje opetusministeri Jukka Gustafssonille. Allekirjoittajina myös Suomen Rehtorit ja Suomen Lukiolaisten liitto. <<http://forum.aidinkielenopettajainliitto.fi/documents/avoinkirjegustafssonille.pdf>> (10.8.2012)
- ÄOL 4.5.2012: Malttia ylioppilaskokeen uudistamiseen. Vastine Jukka Gustafssonin kirjoitukseen (20.4.2012). Allekirjoittajina myös Suomi toisena kielenä -opettajat ja Svenska modersmåsläraryöreningen i Finland. *Opettaja* 18, 14–15.